

EGYES PÉNZÜGYI VONATKOZÁSÚ SZERZŐDÉSEK NEMZETKÖZI JOGVITÁJÁNAK KOLLÍZIÓS ASPEKTUSAI

GLAVANITS JUDIT
egyetemi adjunktus (SZE DFÁJK)

A pénzügyi tárgyú szerződéseket jelen tanulmány szempontjából két csoportba oszthatjuk: egyrészt azon szerződések, amelyeknek a tárgya vagy valamely szolgáltatási eleme pénzforgalmat generál, illetve azon szerződések, amelyek pénzügyi szolgáltatás igénybevételére irányulnak. Mindkét esetben a nemzetközi kollíziós magánjognak más-más szabályai alkalmazandóak, valamint az utóbbi esetében figyelembe kell vennünk bizonyos közjogi szabályokat is. A tanulmány célja annak bemutatása, hogy az említett szerződések kollíziós jogvitája esetén milyen joghatósági és alkalmazandó jogi szabályokat találunk a magyar jogban illetve az Európai Unió jogforrásaiban.

1. A pénzügyi vonatkozású szerződések körének meghatározása

A nemzetközi magánjogban, azon belül is a polgári jogi és kereskedelmi jogi ügyletek között egyre nagyobb számban találunk olyan szerződéses viszonyokat, ahol a szolgáltatások között az egyik oldalon pénzszolgáltatás áll, amelynek alanyai különböző országokban honos személyek. Ezen szerződések között a nemzetközi magánjog egyértelműen megkülönbözteti a magánszemélyek által kereskedelmi forgalomban kötött ügyleteket, vagyis a fogyasztói szerződéseket, valamint a gazdálkodó szervezetek közötti jogügyleteket. Nem állítjuk, hogy az bármelyik típus kereskedelmi jelentősége nagyobb lenne, hiszen a határon átnyúló kiskereskedelem, elsősorban online felületen történő térnyerése tagadhatatlan tény¹, ugyanakkor a nemzetközi gazdasági kapcsolatok mozgatórugójaként a külkereskedelem, illetve a gazdasági szereplők által kötött, nagyobb volument képviselő ügyletek legalább akkora jelentőséggel bírnak. Jelen tanulmányban először azzal a kérdéssel foglalkozunk, hogy azon szerződések esetében, amelyek főszolgáltatásként pénzszolgáltatási elemet tartalmaznak, milyen speciális joghatósági és alkalmazandó jogi szabályokat találunk, majd áttérünk a kifejezetten pénzügyi szolgáltatási tevékenységek egyes joghatósági és alkalmazandó jogi szabályaira. Ezen utóbbi kategória alatt értjük a a pénzügyi eszközök piacairól szóló, az Európai Parlament és a Tanács 2004/39/EK irányelvének I. melléklete meghatározott szolgáltatásokat és pénzügyi eszközöket, valamint az új Hpt., a 2014. január 1-től hatályos hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 2013. évi CCXXXVII. törvényben meghatározott szolgáltatásokat, illetve az azok alapján létrejött szerződéses viszonyokat. A pénzügyi szolgáltatások között találjuk fentiek alapján a hitel- és számlaszerződéseket (hitel, betét, pénzforgalmi számla, pénzügyi lízing...), a nemzetközi pénzforgalmi és okmányos ügyleteket (átutalás, inkasszó, akkreditív...), a biztosítási szerződések valamint az egyes tőkepiaci ügyleteket (váltó, csekk, átruházható értékpapírok, befektetési szolgáltatások...). Fenti kategóriákon belül általánosságban elmondható, hogy joghatósági szempontból a szerződések szolgáltatási szerződésnek minősülnek, illetve a biztosítási és tőkepiaci ügyletek elkülönült szabályozási tárgykört jelentenek.

A tanulmány a jogviták körét azon esetekre szűkíti, ahol a peres felek uniós tagállamban rendelkeznek lakóhellyel, székhellyel vagy telephellyel, illetve amely polgári és kereskedelmi jogvitákra kiterjed a Tanács 44/2001/EK rendelete a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról (továbbiakban:

¹ Erről számol be a Európai Fogyasztói Központok Hálózata 2011-es felmérésében, amelyben megállapítják, hogy a korábbi évekhez képest jelentősen nőtt a forgalom, és a szerződések szabályszerű teljesítésének aránya is. A tanulmány címe: Online cross-border mystery shopping – state of the e-union.

Brüsszel I. rendelet) valamint az Európai Parlament és a Tanács 593/2008/EK rendeletének a szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról (továbbiakban: Róma I. rendelet) hatálya. Ezen rendeletek hatályán kívül eső, de a téma szempontjából releváns szerződések tekintetében irányadó a nemzetközi magánjogról szóló 1979. évi 13. tvr (továbbiakban: magánjogi kódex).

2. A pénztartozás teljesítésének helye

Amennyiben a pénzszolgáltatásról beszélünk, kollíziós jogi szempontból legfontosabb annak meghatározása, hogy a felek között létrejött szerződés pénzügyi szolgáltatási szerződés, vagy a jellemző szolgáltatást nyújtó féllel szemben álló, pénz fizetésre kötelezett alany teljesítése a jogvita tárgya. Mind joghatósági, mind alkalmazandó jogi szempontból elmondható, hogy a felek között létrejött szerződés típusa határozza meg a kapcsoló elvet, így ha a pénzfizetés ellenszolgáltatás, akkor a kollíziós szabályt a főszolgáltatás jellege határozza meg (pl. adásvétel, bérlet, egyéb szolgáltatási szerződések stb...) A szerződéses viszonyokban ugyanakkor az egyik leggyakoribb jogvita-forrás a pénztartozás meg nem fizetése vagy összezszerúsége, ezért a pénztartozások teljesítési helyével ezen szerződési típusok esetében is foglalkoznunk kell. A pénztartozás teljesítésének a polgári jog általános szabályai között megkülönböztetett szerepe van. A Ptk-nak a külkapcsolatokra való alkalmazásáról szóló 1979. évi 8. tvr. 12. § alapján külgazdasági kapcsolatok körében a pénztartozás teljesítésének helye a jogosult lakóhelye, székhelye, illetőleg telephelye. A még hatályos Ptk. is hasonló szabályt tartalmaz, azonban az új Ptk: 6:44. §-a új szabályozást vezet be. A készpénzes fizetés szabálya változatlan, azonban ha a pénztartozást a kötelezett nem készpénzfizetéssel teljesíti, a pénztartozás teljesítésének helye *a jogosultnak a kötelelem keletkezésének időpontja szerinti fizetési számláját vezető bank telephelye*, ennek hiányában székhelye. Ha a kötelelem keletkezésének időpontjában a jogosultnak több fizetési számlája van, a kötelezettet a teljesítési hely tekintetében választási jog illeti meg.

Vegyük az alábbi példát: felek hosszú távú külkereskedelmi kapcsolatban állnak, folyamatos szállítással, amelynek biztosítékeként az osztrák importőr bankgaranciát biztosít. Az importőr nemfizetése esetén a magyar exportőr érvényesíteni kívánja a bankgaranciát, amelynek teljesítését az importőr osztrák bankja megtagadja. Minthogy a bankgarancia önálló kötelezettségvállalásnak minősül, és az Európai Bíróság ítélkezési gyakorlata alapján szerződéses jogviszonyt hoz létre a garantőr és a jogosult között, a vonatkozó különös joghatósági szabályt a Brüsszel I. rendelet 5. cikk (1) pontja határozza meg. A jelenleg hatályos jog alapján a magyar fél választhat, hogy vagy az általános joghatósági ok alapján Ausztriában indítja meg az eljárást és osztrák jog alkalmazását kéri a Róma I. rendelet 4. cikk (1) b, pontja alapján, vagy Magyarországon indítja meg az eljárást a különös joghatósági ok alapján, és kéri az osztrák jog alkalmazását.

3. Pénzügyi szolgáltatás teljesítésének helye

A pénzügyi szolgáltatások esetében, amelyeknél a jellemző szolgáltatást nyújtó fél pénzszolgáltatást nyújt a másik félnek, külön vizsgálendő kérdés a teljesítés helye. Nemzetközi kereskedelmi forgalomban a legritkábban fordul elő, hogy pénzszolgáltatást készpénzben teljesítenek (illetve az esetleg felveti egyes bűncselekmények elkövetésének gyanúját...), így a kiindulópontot a fizetési számlák közötti műveletek teljesítési helyének meghatározása jelenti. A pénztartozás teljesítési helyével kapcsolatban fent rögzítetteken túl figyelembe kell venni a pénzfizetés, mint szolgáltatás teljesítési helyét.

Az EU a 2006/112/EK rendeletben szabályozza a hozzáadott-érték adók rendszerét, ezen belül találunk rendelkezést a pénzügyi szolgáltatások teljesítési helyére vonatkozóan. A

rendelet 56. cikk (1) e. pontja alapján a banki, pénzügyi és biztosítási ügyletek, beleértve a viszontbiztosítási ügyleteket a széf-bérbeadás kivételével a megrendelő gazdasági tevékenységének székhelye a teljesítési hely.

Fentiek alapján nem meglepő, hogy a magyar szabályokat az ÁFA-törvény tartalmazza. Az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény szolgáltatásokra vonatkozó általános szabálya a 37. §-ban kimondja, hogy adóalany részére nyújtott szolgáltatások esetében a teljesítés helye az a hely, ahol a *szolgáltatás igénybevevője* gazdasági céllal letelepedett, gazdasági célú letelepedés hiányában pedig az a hely, ahol lakóhelye vagy szokásos tartózkodási helye van. Nem adóalany (aki nem végez saját nevében gazdasági tevékenységet, praktikusán a magánszemélyek) részére nyújtott szolgáltatások esetében a teljesítés helye az a hely, ahol a *szolgáltatás nyújtója* gazdasági céllal letelepedett, gazdasági célú letelepedés hiányában pedig az a hely, ahol lakóhelye vagy szokásos tartózkodási helye van. Speciális szabályt határoz meg a 46. §. amelynek értelmében banki, biztosítási, viszontbiztosítási és egyéb pénzügyi szolgáltatások (kivéve a széfügyletet) teljesítés helye az a hely, ahol ezzel összefüggésben a *szolgáltatást igénybevevő magánszemély (nem adóalany) letelepedett*, letelepedés hiányában pedig, ahol lakóhelye vagy szokásos tartózkodási helye van.

Az uniós jogharmonizációs előírásoknak megfelelően megállapítható, hogy a legtöbb ország az adótörvényei között szabályozza a pénzszolgáltatás teljesítési helyét². Általános szabályként elmondható, hogy a pénzügyi szolgáltatások esetében a teljesítés helye B2C (business to customer, fogyasztói ügyletek) esetén a szolgáltatás igénybevevőjének lakóhelye, B2B (business to business, gazdasági szereplők közötti) ügyletek esetén a szolgáltatás nyújtójának székhelye, telephelye.

4. Egyes pénzügyi szolgáltatások jogvitáinak joghatósági és alkalmazandó jogi szabályai

A *hitel- és számlaszerződések* körében elmondható, hogy mind joghatósági szempontból, mind alkalmazandó jogi szempontból a szolgáltatási szerződések általános szabályai vonatkoznak rájuk, vagyis a fentiekben részletezett módon megállapított teljesítési hely alapozza meg mind a különös joghatósági okot, mind a jogválasztás hiányában alkalmazandó jogot. Az Európai Bíróság esetjogából kiemelném a Tacconi-ügyet³, amelyben egy megíúsult adásvételi szerződés mellé kötött lízingszerződéssel összefüggő kár ügyében a bíróság kimondta, hogy a szerződéses igény kategóriája csak a megkötött szerződések esetében alapozza meg a Brüsszel I. rendelet 5. cikk (1) pontjának alkalmazhatóságát, megíúsult szerződés esetében a jogellenes károkozásra vonatkozó 5. cikk (3) pont vonatkozik. Így általánosságban elmondhatjuk, hogy pénzügyi szolgáltatások esetében ha a felek között mégsem jön létre jogügylet, de valamelyik félnek kára keletkezik, a különös joghatósági okot a kár bekövetkezésének helye alapozza meg. Egy hitelügylet kapcsán tekintsük azt a példát, hogy amennyiben az ügylet létrejön, korábbiak alapján az ügyletre gazdasági társaság esetén annak az államnak a bírósága rendelkezik joghatósággal, ahol a hitelnyújtó pénzintézet székhelye, telephelye található. Ellenben ha a hitelszerződés nem kerül megkötésre, és emiatt a gazdasági szereplőnek kára keletkezik (pl. elveszíti a foglalót, vagy elesik egy megrendeléstől) a kár bekövetkezésének helye szerinti tagállamban indíthatja meg az eljárást.

A hitelügyletek körében említésre méltó az Európai Bíróságnak az OTP Bank és a Hochtief Solution AG ügyében hozott határozata⁴. Az alapügy tényállása szerint Az OTP Bank 2002-

² pl. az Egyesült Királyság, ld: Mark Chesham: VAT and Financial Services. Spiramus Press Ltd, 2012. p.7.

³ C-334/00.

⁴ C-519/12.

ben szerződéseket kötött az adós társasággal, amelyek alapján hitelkereteket tartott az utóbbi rendelkezésére. 2006-ban a Hochtief az utóbbi társaságban több mint 75%-os részesedést szerzett, amelyről tájékoztatta az OTP Bankot, azonban nem jelentette be ezen ügyletet az adós társaság cégjegyzékét vezető cégbíróságnak, és közleményt sem tett közzé róla a Cégbizonylatban. Az akkor hatályos gazdasági társaságokról szóló törvény úgy rendelkezett, hogy a valamely társaságban megszerzett többségi, illetve a közvetlen irányítást biztosító befolyást az annak létrejöttét követő harminc napon belül a befolyással rendelkező köteles bejelenteni az ellenőrzött társaság székhelye szerint illetékes cégbíróságnak, és a bejelentéssel egyidejűleg köteles a Cégbizonylatban közleményt közzétenni annak terhe mellett, hogy az irányított társaság esetleges felszámolása esetén helyt kell állnia annak tartozásaiért. Az adós társaságot 2007-ben felszámolási eljárás alá vonták, és az OTP keresetet indított a Hochtief ellen, aki joghatósági kifogással élt. A Bíróságnak arra a kérdésre kellett választ adnia, hogy fenti tényállás alapján hivatkozhat-e az OTP a „szerződéses igény” alapján a Brüsszel I. rendelet 5. cikk (1) szakaszára. A Bíróság megállapította, hogy olyan helyzetben, ahol a kérdést előterjesztő bíróság szerint nem áll fenn olyan közvetlen szerződéses viszony az OTP Bank és a Hochtief között, amely előidézte volna az adós társaságot terhelő tartozásokat, a szerződéses igényre nem lehet hivatkozni.

A nemzetközi *pénzforgalmi és okmányos ügyletek* tekintetében elmondható, hogy azok a polgári és kereskedelmi jogviták során nem önállóan jelennek meg, hanem a felek között létrejött szerződés teljesítésének részeként, elsősorban a vételár, vagy szolgáltatási ellenérték megfizetése formájában. A nemzetközi magánjogi jogegységesítés következményeként megállapítható, hogy ezen pénzforgalmi ügyletek jórészt uniformizáltak, nemzeti szabályozásuk általában a nemzetközi egyezmények szövegét, ajánlásait veszi át⁵. Amennyiben a pénzforgalmi szolgáltatással összefüggő jogvita merül fel a pénzügyi szolgáltató és ügyfele között, úgy kétféle esetet különböztethetünk meg: amennyiben a szolgáltatóval szerződő fél gazdasági tevékenységet végez, úgy a szolgáltatási szerződésre korábban elmondottak megfelelően alkalmazandók. Amennyiben az ügyfél magánszemély, a szolgáltatási szerződésen kívül a fogyasztói szerződésekre irányadó szabályok lesznek alkalmazandók. Vegyük a következő példát: egy magánszemély szolgáltatás megrendelését tervezi, amelyet a szolgáltató csökkentett áron, akciósan kínál abban az esetben, ha a szolgáltatás ellenértéke bizonyos értéknapi számlájára jóváírásra kerül. A megrendelő magánszemély egyszeri átutalási megbízást ad egy másik tagállamban székhellyel rendelkező számlavezető bankjának, amely azonban nem a kért értéknapon indítja el az utalást, csak másnap, amely folytán a megrendelő elesik a remélt kedvezménytől. Jogvita esetén az eljárásra az általános joghatósági okon túl a fogyasztói szerződésekre irányadó szabályokat is alkalmazni kell, amely szerint (eltérő megállapodás hiányában) a megrendelő tagállamában is megindítható az eljárás⁶. Az alkalmazandó jog tekintetében jogválasztás hiányában a Róma I. rendelet szolgáltatási szerződésre irányadó szabálya alapján annak az államnak a joga lesz alkalmazandó, amelyben a szolgáltatást nyújtó fél szokásos tartózkodási helye van, vagy a speciális szerződésekre alkalmazandó jog alapján, minthogy fogyasztói szerződésről van szó, a fogyasztó szokásos tartózkodási helyének országa anyagi jogi szabályai érvényesülnek⁷.

A pénzügyi tárgyú szerződések elkülönült csoportját képezik a *biztosítási ügyletek*. Nem csak általános szabályozási szempontból, hanem kollíziós jogi szempontból is egyértelmű, hogy a

⁵ Irányadóak például a Nemzetközi Kereskedelmi Kamara kiadványai, az Okmányos Meghitelezésekre vonatkozó Egységes Szabályok és Szokványok (UCP600), valamint a felszólításra fizetést ígérő garancia szabályairól szóló URGD758. Ebbe az egységesülő rendszerbe szervesen illeszkedik az Egységes Euró Fizetési Övezet, a SEPA.

⁶ Brüsszel I. rendelet 16. cikk (1) bekezdés alapján

⁷ Róma I. rendelet 4. és 6. cikkek

jogalkotók különös hangsúlyt fektetnek a vélelmezett gyengébbik fél védelmére ezen szerződési típuson belül. Joghatóság tekintetében fontos garanciális szabály, hogy a biztosító csak annak a tagállamnak a bíróságai előtt indíthat eljárást, ahol az alperes lakóhelye található, tekintet nélkül arra, hogy az alperes biztosítási kötvény jogosultja, biztosított vagy kedvezményezett. Ez a szabály nem akadályozza annak, hogy a biztosítottat a károkozó ellen indított eljárásba be lehessen vonni. A felek joghatósági megállapodásának tartalmát a rendelet korlátozza az olyan tartalmú megállapodásra, amelyek a jogvita keletkezését követően jött létre vagy lehetővé teszi a biztosítási kötvény jogosultja, a biztosított vagy a kedvezményezett számára a korábban ismertettektől eltérő bíróságok előtti perindítást, illetve olyan megállapodásra, amely a szerződés megkötésének időpontjában azonos tagállamban lakóhellyel, székhellyel vagy szokásos tartózkodási hellyel rendelkező biztosítási kötvény jogosultja és biztosító között jött létre, és amely a káresemény külföldön történő bekövetkezése esetén is az említett állam bíróságainak joghatóságát köti ki, amennyiben az ilyen megállapodás az említett állam jogával nem ellentétes. Alkalmazandó jog tekintetében a viszontbiztosítási szerződésekre az általános szabályok vonatkoznak, mely ügyletek pénzügyi szolgáltatók között jönnek létre, ezért nem beszélhetünk gyengébb félről az ügyletben. A nagykockázatú szerződések szintén nem tartoznak a kedvezményezett csoportba. A Róma I. rendelet a biztosítási szerződések körében nem csak meghatározza a speciális joghatósági elvet, hanem korlátozza a felek jogválasztási lehetőségét is. A felek szerződésre azon tagállam joga az irányadó, ahol a kockázat a szerződés megkötésének időpontjában felmerül, illetve ha egy biztosítási szerződés egynél több tagállamban felmerült kockázatokra nyújt fedezetet, a szerződést több, egy adott tagállamra vonatkozó szerződésből álló szerződésnek kell tekinteni. A felek a joghatósági kikötési korlátokhoz hasonló módon a biztosított kedvezményezett helyzetét hangsúlyozza azzal, hogy a biztosítási kötvénytulajdonos honossága szerinti állam jogának alkalmazása minden esetben kiköthető. Ezen kívül még olyan állam joga köthető ki, amelyben a kockázat felmerül.

A biztosítási szerződésekre vonatkozó előírások alkalmazása adott tényállás korlátozható az indokoltan gyengébbnek minősíthető felek ügyeire. Egy ilyen eset az Európai Bíróság gyakorlatában a és a WGV-Schwäbische Allgemeine Versicherungs AG közötti jogvita⁸. Az alapügy tényállása szerint 2006-ban közúti baleset történt egy németországi autópályán, melynek érintettjei egyrészt egy német állampolgár, aki a WGV-SAV felelősségbiztosításával biztosított gépjármű vezetője, másrészt egy osztrák állampolgár, a másik jármű vezetője. Az ütközés következtében bekövetkező sérülések eredményeként az osztrák állampolgárt munkaképtelennek nyilvánították, akinek osztrák társadalombiztosítási szervként a Vorarlberger Gebietskrankenkasse ellátást nyújtott. Törvényi engedményezésre hivatkozással az osztrák biztosító kérte kárának megtérítését a német sofőr biztosítójától, és az eljárást Ausztriában indította meg arra hivatkozással, hogy mint károsult, joga van saját székhelye alapján a keresetindításra. A Bíróság a Brüsszel I. rendelet speciális joghatósági szabályainak autonóm értelmezése során arra a megállapításra jutott, hogy (13) preambulumi bekezdése szerint a rendelet 11. szakaszának a célja az, hogy a gyengébb felet az érdekeinek az általános szabályoknál jobban megfelelő joghatósági szabályokkal védelemben részesítse. Az ezen rendelkezésekben található védelmi funkcióból az következik, hogy az e célra a rendelet által előírt különleges joghatósági rendelkezések nem vonatkoznak azokra a személyekre, akik esetében a védelem nem indokolt⁹.

A pénzügyi tárgyú szerződések körében a *tőkepiaci ügyletek* kapcsán találhatjuk a legjelentősebb különbséget a fent ismertettekhez képest. Míg a Brüsszel I. rendelet nem

⁸ C-347/08.

⁹ uo. indoklás 40 és 41. pontjai

zárja ki hatálya alól a pénzügyi eszközök piacán kötött ügyleteket, addig a Róma I. rendelet éles határvonalat húz a multilaterális kereskedési platformon kötött ügyletek és az egyéb, tőzsdei vagy tőzsdén kívüli ügyletek közé. A rendelet 1. cikk (1) bekezdés d. pontja kizárja a hatálya alól a váltók, csekkek és saját váltók, valamint egyéb átruházható értékpapírok alapján létrejövő kötelezettségeket, amennyiben az ilyen egyéb átruházható értékpapírok alapján létrejövő kötelezettségek azok átruházható jellegéből származnak. Ugyanakkor a jogválasztás hiányában alkalmazandó jogra vonatkozó 4. cikk (1) h. pontja alapján olyan multilaterális rendszer keretében kötött szerződésre, amely a megkülönböztetés-mentes szabályokkal összhangban és egyetlen jog alkalmazásával összehozza több harmadik félnek pénzügyi eszközökben lévő vételi és eladási szándékát, vagy elősegíti azt, az adott jog alkalmazandó. Ezen pont jelenti gyakorlatilag a Multilaterális Kereskedési Platformokat (Multilateral Trading Facility – MTF), amelyek működését Magyarországon a befektetési vállalkozásokról és az árutőzsdei szolgáltatókról, valamint az általuk végezhető tevékenységek szabályairól szóló 2007. évi CXXXVIII. törvény tartalmazza. Ezen kereskedési rendszerek lényege, hogy a tőzsdei bevezetéshez képest sokkal alacsonyabb áron, egy alternatív kereskedési rendszer működtetésével képes gyakorlatilag bármely pénzügyi eszköz tekintetében az eladási és vételi ajánlatokat összefogni. A MIFID-irányelv megszületése után terjedtek el Európában ezen kereskedési rendszerek, amelyek az európai részvényt piacon immár 25% feletti részesedéssel rendelkeznek¹⁰. Fentiek alapján meglepő, hogy az alkalmazandó jogra vonatkozó egységes európai szabályok miatt éppen az MTF-ekre vonatkozóan tartalmaznak rendelkezést, és miért zárják ki alkalmazási körükből a tőzsdei platformon kötött ügyleteket. Hovatovább ellentmondásos a szabályozás, amely ugyan az általános rendelkezések között a váltó, csekk és más értékpapírokból keletkező kötelezettségeket kizárja hatálya alól, de ugyanezen eszközök alternatív kereskedési rendszerben kötött ügyleteire mégis ad alkalmazandó szab¹¹. Minthogy a Róma I. rendelet szabálya a tőzsdei ügyletekre nem terjed ki, így magyar vonatkozású kollíziós ügyekben a nemzetközi magánjogi kódex szabályait kell alapul vennünk. A kódex 26. § (1) bekezdése szerint tőzsdén kötött szerződésre annak az államnak a joga irányadó, amelynek területén a tőzsde van. Az értékpapírral összefüggő szerződések kollíziós szabályait a kódex 27. §-a tartalmazza, amely értelmében értékpapíron alapuló kötelezettség fennállására és terjedelmére a teljesítés helyén irányadó jogot kell alkalmazni. A nyilvános kölcsön alapján kibocsátott kötvényen alapuló kötelmi jogok és a kötelezettségek keletkezését, átszállását, megszűnését és érvényesítését a kibocsátó személyes joga szerint kell elbírálni. Árupapírok esetében a dologi jogi hatásokra ennek a dologi jogviszonyokra vonatkozó rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni. Tagsági jogot megtestesítő értékpapírok esetében az értékpapíron alapuló jogok és kötelezettségek keletkezését, átszállását, megszűnését és érvényesítését a jogi személy személyes joga szerint kell elbírálni.

Összefoglaló gondolatok

Az egyes pénzügyi szolgáltatást tartalmazó szerződések körében megkülönböztettük a pénzszolgáltatás teljesítésre irányuló szerződéseket a pénzügyi szolgáltatási szerződésektől, és megállapítottuk, hogy nemzetközi kollíziós jogvita esetén sem a joghatóságot, sem az alkalmazandó jogot meghatározó uniós szabályokat nem könnyű a gyakorlatba átültetni. Az Európai Bíróság esetjoga széles körben foglalkozik a szerződéses igény értelmezésével, amely nélkül pusztán jogforrás felhasználásával különösen nehéz egy-egy nemzetközi érintettségű

¹⁰ Lengyel Judit, Réz Éva, Szép Olivér: A tőkepiacok szabályozásának aktuális kérdései. In: Délkelet Európa – South-East Europe . International Relations Quarterly, vol. 2. no. 7.

¹¹ Ezt említi Czigler Dezső Tamás is doktori értekezésében. Czigler Dezső Tamás: Az európai nemzetközi (kollíziós) magánjog és családi jog főbb kérdései. Ph.D. értekezés, kézirat. 40.p.

esetről eldönteni, hogy mely jog hatálya alá tartozik. Különösen nehéz helyzetben van az a jogalkalmazó, aki pénzügyi szolgáltatási szerződés jogvitájában akarja meghatározni a rá jogválasztási hiányában irányadó jogot, hiszen egészen a hozzáadott-érték adóról szóló rendeletig kell mélyednie a jogszabályokban, hogy egyértelmű válaszokat találjon. Az értékpapírokkal összefüggő ügyletek körében hiányként értékeljük, hogy a Róma I. rendelet kiveszi hatálya alól ezen szerződések jelentős részét, ezért de lege ferenda javaslat, hogy az alkalmazási kört ezen szerződési típusokra célszerű lenne kiterjeszteni, főleg azt figyelembe véve, hogy a multilaterális kereskedelmi platformon kötött ügyletek tekintetében találunk rendeletezéseket.

Irodalom

Mark CHESHAM: *VAT and Financial Services*. Spiramus Press Ltd, 2012.

CZIGLER Dezső Tamás: *Az európai nemzetközi (kollíziós) magánjog és családi jog főbb kérdései*. Ph.D. értekezés, 2008. Győr.

LENGYEL Judit, RÉZ Éva, SZÉP Olivér: A tőkepiacok szabályozásának aktuális kérdései. In: *Délkelet Európa – South-East Europe . International Relations Quarterly* 2011/3. 1-22.p.